

Adam Kaczor

**PAPIESKA RADA TEKSTÓW PRAWNYCH
I INTERPRETACJE AUTENTYCZNE**

W każdej wspólnocie ludzkiej istnieje jakieś prawo zapisane w pewnym systemie znaków, symboli i słów. W zależności od przyjętego systemu wartości, systemu politycznego czy też filozoficznego to prawo obowiązuje rządzących i rządzonych w taki czy inny sposób. Ale zawsze zachodzi komplementarna relacja między dawcą prawa a jego odbiorcą – i nie tylko odbiorcą, ale jednocześnie wykonawcą. Prawo ma swój byt w duchu wspólnoty ludzi, którzy tworzą wspólnotę prawa. Jako fenomen duchowy prawo jest przyporządkowane wyłącznie społecznościom ludzkim. Z jednej strony – człowiek jakby z natury rzeczy nie lubi prawa, uważając, że ono ogranicza jego wolność. Z drugiej zaś – jeśli jego uprawnienia zostaną naruszone, wtedy zaczyna odwoływać się mimo wszystko do prawa. Ludzie chcą sprawiedliwości, którą prawo przez nich stanowione winno zagwarantować. Nie zawsze też można zagwarantować zachowanie prawa poprzez stanowienie nowego prawa. Powyższe założenia dotyczą także ustawodawcy kościelnego, prawa kościelnego i jego adresata w Kościele. Istotnym wyróżnikiem jest fakt, że prawo kościelne jest zbudowane na gruncie Ewangelii i działa w rzeczywistości bosko-ludzkiej, jaką jest Kościół.

KS. DR ADAM KACZOR – adiunkt, Katedra Teologii i Norm Ogólnych Instytutu Prawa Kanonicznego KUL; e-mail: kaczor@lu.onet.pl

Prawo jest skonkretyzowane w pewnym systemie znaków i języka. Potocznie jest znany ten system i przyjęte sposoby rozumienia. Ale może dochodzić do pewnych dysonansów pomiędzy prawodawcą a odbiorcą prawa, również pomiędzy samymi odbiorcami prawa, zwłaszcza gdy chodzi o konkretne ich podporządkowanie się temu prawu w określonych relacjach międzyludzkich. Zachodzi zatem potrzeba wykładni, interpretacji czy też wyjaśniania prawa. Tak dzieje się we wspólnotach państwowych, tak dzieje się i w Kościele.

Interpretacja prawa kanonicznego została ujęta w system prawny praktycznie dopiero w XX w. Po promulgacji pierwszego Kodeksu Prawa Kanonicznego (dalej cyt.: KPK/17) bullą *Providentissima Mater Ecclesia* 27 maja 1917 r.¹ Benedykt XV już 15 września tego roku ustanowił Papieską Komisję Kardynałów do autentycznego tłumaczenia jego kanonów (*Pontificia Commissio Cardinalium ad canones authentice interpretandos*) na mocy Motu proprio *Cum iuris canonici*². Jej zadaniem miało być rozwiązywanie ewentualnych wątpliwości prawnych wynikających z Kodeksu, przedkładanych przez ordynariuszy miejsca i wyższych przełożonych zakonnych. Jak wynika z licznych zbiorów prywatnych, zawierających autentyczne interpretacje Komisji, od początku jej prace były intensywne³.

Jan Paweł II promulgując konstytucją apostolską *Sacrae disciplinae leges* 25 stycznia 1983 r. nowy Kodeks Prawa Kanonicznego (dalej cyt.: KPK/83)⁴, przewidział już wtedy możliwość powstania wątpliwości dotyczących zawartych w nim norm. Na mocy motu proprio *Recognito Iuris Canonici* z 2 stycznia 1984 r.⁵ została więc powołana do życia Papieska Komisja ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego. Na mocy Konstytucji apostolskiej *Pastor bonus* (dalej cyt.: PB) z 28 czerwca 1988 r.⁶ Komisja ta otrzymała nową nazwę – Papieska Rada ds. Interpretacji Tekstów

¹ AAS 9 (1917), pars II, s. 5-8.

² AAS 9 (1917), s. 483-484.

³ Por. np. M. Conte a Coronata, *Interpretatio authentica Codicis Iuris Canonici et circa ipsum Sanctae Sedis iurisprudentia 1916-1947*, Taurini 1948.

⁴ AAS 75 (1983), pars II, s. 5-348.

⁵ AAS 76 (1984), s. 433-434.

⁶ AAS 80 (1988), s. 841-934.

Prawnych. Jej kompetencje i miejsce w strukturach Kurii Rzymskiej dookreśliły art. 154-158 tejże konstytucji. Po promulgacji Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich⁷ (dalej cyt.: KKKW) – 18 października 1990 r., na podstawie pisma Sekretariatu Stanu z 27 lutego 1991 r., adresowanego do Przewodniczącego Rady, dodatkowo zostały rozszerzone jej kompetencje⁸.

Główne zainteresowanie kanonistów od dawna skierowane jest na badanie normy prawnej, oparte głównie na hermeneutyce. Za najważniejszą potrzebę na polu kanonistyki uznano umocnienie podstaw prawa w życiu Kościoła. To pociąga za sobą: dogłębne analizowanie racji teologicznych i specyficznych kryteriów prawnych normy kanonicznej, a także ukierunkowanie i określenie zasięgu reformy prawa w duchu Soboru Watykańskiego II⁹. Przy analizie literatury kanonistycznej można stwierdzić, że nie było równoległego zainteresowania ze strony specjalistów problemami interpretacji ustaw kościelnych. Do zainteresowanych wyjaśnieniem wątpliwości docierają orzeczenia Rady publikowane w „Acta Apostolicae Sedis”, „Communicationes” czy też w „L'Osservatore Romano”. Wprawdzie w niektórych periodykach kanonistycznych ukazują się artykuły analizujące orzeczenia Rady, ale sama Rada zwyczajowo nie podaje motywacji swojego rozstrzygnięcia, co dla kanonistów (i nie tylko) stanowiłoby rzecz niezwykle ciekawą¹⁰.

⁷ AAS 82 (1990), s. 1045-1364.

⁸ „Communicationes” 23 (1991), s. 14-15.

⁹ Por. L. Gerosa, *Prawo Kościoła*, Poznań 1999, s. 11-62; R. Sobański, *Z zagadnień normy kanonicznej*, „Prawo Kanoniczne” [dalej cyt.: PK] 33 (1990), nr 1-2, s. 3-20; tenże, *Podstawy prawa kościelnego*, PK 34 (1991), nr 1-2, s. 13-24; tenże, *Prawo w prawie kościelnym*, PK 36 (1993), nr 1-2, s. 7-17; M. Żurowski, *Wprowadzenie do teologii prawa kościelnego*, PK 10 (1967), nr 1-2, s. 3-32; W. Schulz, *Der „Geist des Konzils” als Interpretationsmaxime der kanonischen Rechtsordnung?*, „Apollinaris” 55 (1982), s. 449-460.

¹⁰ Chociażby motywacja rozstrzygnięcia wątpliwości dotyczącej głoszenia homilii przez świeckich [kan. 767 § 1 KPK/83, AAS 79 (1987), s. 1249]. Por. A. Kaczor, *Homilia świeckich – dlaczego nie?*, w: *Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne. Materiały spotkania wykładowców prawa kanonicznego, Katowice-Panewniki 16 kwietnia 1998*, Lublin 1998, s. 55-64.

1. ZADANIA RADY

1.1. Interpretacja *per modum legis*

Uprawnienia powierzone Radzie przez ustawodawcę są bezpośrednio lub pośrednio powiązane z funkcją interpretacyjną. Art. 154 konstytucji apostolskiej *Pastor bonus* daje ogólne potwierdzenie kompetencji Rady: Zadaniem Rady jest przede wszystkim interpretacja ustaw kościelnych. Zaraz po tym, co się tyczy ustaw wychodzących od władzy najwyższej, dokument opisuje szczegółowo: Radzie przysługuje dokonywanie – zatwierdzonej następnie przez papieża – autentycznej interpretacji ustaw powszechnych, po wysłuchaniu w ważniejszych sprawach dykasterii kompetentnych ze względu na przedmiot (PB 155). Analiza tego tekstu nasuwa kilka ważnych uwag, które trzeba tu bezwzględnie przedstawić:

1. Tekst ten powiela *quoad substantiam* nr 1 motu proprio *Recognito Iuris Canonici Codice*¹¹.
2. W zwrocie *Ecclesiae legum universalium* zawiera się: Kodeks Prawa Kanonicznego; również przysły wówczas Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich¹²; ustawy szczególne czy specjalne – obecne bądź przyszłe – o charakterze uniwersalnym, dotyczące chociażby ściśle określonej kwestii (tak jak np. konstytucja apostolska dotycząca wyboru papieża *Universi Dominici gregis* czy też sama konstytucja apostolska *Pastor bonus*); powszechne ustawy dyscyplinarne, które nie są objęte przez KPK/83 bądź KKKW ani nie są przez nie *ex integro ordinatur* (por. kan. 6 § 1, 4° KPK/83; kan. 6, 1° KKKW), i które dlatego nie uległy abrogacji wraz z ogłoszeniem dwóch wymienionych Kodeksów.
3. Zatwierdzenie interpretacji autentycznej przez papieża – *pontificia auctoritate firmata* – obecnie zaznacza się zwyczajnie w *responsa* Rady poprzez formułę: „Summus Pontifex [...] in Audientia [...] infrascripto Praesidi imperita, de supradicta decisione certior factus eam confirmavit et promulgari iussit”. W motu proprio, które stanowiło podstawę działania

¹¹ Por. „Communicaciones” 15 (1984), s. 4.

¹² Por. „Communicaciones” 23 (1991), s. 14.

- komisji interpretacyjnej KPK/17, nie było wymagane – chociaż tak się działo w praktyce – zatwierdzenie ze strony papieża. Nie oznacza to jednak, że w obu przypadkach nie była powierzona przez ustawodawcę taka sama moc dokonywania interpretacji zwykłej (por. kan. 17 § 1 KPK/17; kan. 16 § 1 KPK/83 oraz kan. 1948 § 1 KKKW).
4. Jeśli chodzi o rodzaje interpretacji autentycznej, jest oczywiste, że Rada może przeprowadzać *interpretatio authentica per modum legis*, które zostały tradycyjnie wyodrębnione przez doktrynę i następnie usankcjonowane w obowiązujących kodeksach. Mimo to w przypadku interpretacji konstytucyjnych – eksplikatywnych, restryktywnych lub ekstensywnych – tzn. tych, które w praktyce wprowadzają nową ustawę i dlatego nie mają charakteru retroaktywnego, prosi się papieża o specyficzną aprobatę.
 5. Wymieniona *potestas interpretandi* Rady nie zawiera w sobie zaś *potestas supplendi legem*; ewentualne luki prawne powinny być usuwane przez ustawodawcę przez stosowne normy o charakterze powszechnym, bądź przez władzę sądowniczą czy administracyjną z odwołaniem się w poszczególnych przypadkach do źródeł prawa uzupełniającego przewidzianych w KPK/83, kan. 19 (por. kan. 1501 KKKW).
 6. Interpretacje autentyczne *per modum legis* są promulgowane, i to nie tylko dlatego, że promulgacja jest zasadniczym wymogiem ustawy (por. kan. 7 KPK/83; kan. 1488 § 2 KKKW), ale również ustawodawca ustalił, by tak samo podlegały promulgacji interpretacje czysto deklaratywne (por. kan. 16 § 2 KPK/83; kan. 1498 § 2 KKKW)¹³.
 7. Hermeneutyka interpretacji stosuje się do zasad podanych w kan. 17 KPK/83 i w kan. 1499 KKKW; na pierwszym miejscu jest kryterium interpretacji literalnej: *leges intellegedae sunt secundum propriam verborum significationem in textu et contextu consideratam*, nie można jednak zaniedbywać tak zwanych kryteriów drugorzędnych, które już doktryna klasyczna o interpretacji kanonicznej uznawała za

¹³ KPK/17 wymagał ogłaszania jedynie interpretacji o charakterze konstytucyjnym (ekstensywne, restrykcyjne i eksplikatywne) wówczas, gdy wprowadzały nowe uregulowania (kan. 17 § 2).

uzupełniające dla egzegezy tekstowej, to znaczy: ewentualne miejsca paralelne, cele oraz okoliczności ustawy a także *mens legislatoris*.

8. Mając na uwadze ostatnie kryterium należy zaznaczyć, że nie można zawsze identyfikować *mens legislatoris* z *mens consultorum* ani z *mens Patrum Commisionis*, który w trakcie opracowywania szkiców czy projektów kodeksów – KPK/83 i KKKW – pojawiał się w protokołach grup badawczych bądź posiedzeń plenarnych, publikowanych odpowiednio w „Communicationes” lub w „Nuntia”. Większościowe opinie, o których się dyskutuje i nad którymi się głośnie w trakcie takich zebrań, są bardzo istotne. Zwłaszcza wtedy, gdy tekst projektu czy szkicu nie był zmodyfikowany po uprzednim przeanalizowaniu go osobiście przez Ojca Świętego lub w jego obecności; jednak *mens legislatoris* może wynikać z innych aktów Magisterium Kościoła lub ustawodawczych, związanych z konkretnie badanym tekstem kanonicznym.

1.2. *Recognitio*

Artykuł 157 *Pastor bonus* postanawia, że: „Dykasteria kompetentna do przeglądania dekretów ogólnych wydawanych przez zespoły biskupów winna przedstawić je Radzie [Papieskiej Radzie Tekstów Prawnych – A.K.] celem ich sprawdzenia pod względem prawnym”.

Dla uniknięcia ewentualnych niejasności, należy wspomnieć, że włączenie Rady do procesu rewizji dekretów ogólnych konferencji biskupów ma charakter usługi, która w żadnej mierze nie ogranicza autentycznej autonomii i władzy ustawodawczej *ad normam iuris*¹⁴ tegoż ciała kolegialnego niezależnie od tego, jakie są źródła i natura tej władzy¹⁵. Oznacza to, że Rada współpracuje przy rewizji

¹⁴ Por. kan. 135 § 2 i kan. 455 § 1-2 KPK/83.

¹⁵ Jest to kwestia sporna. Część kanonistów twierdzi, że konferencja biskupów wydając dekryty ogólne, wykonuje kolektywnie (por. kan. 119) władzę ordynariuszy miejsca (por. kan. 131 §1), chociaż ograniczoną co do materii (por. kan. 455 § 1), np.: C. de Diego Lora, *Las competencias normativas de las Conferencias Episcopales*, „Ius canonicum” 24 (1984), s. 527-570. Inni autorzy bazując na dekrete soborowym *Christus Dominus*, nr 38, na którym opiera się kan. 455 § 1 KPK/83, dochodzą do wniosku, że konferencja biskupów nie posiada władzy

tych dekretów, aby spełniały one w sposób możliwie najlepszy swą rolę uzupełnienia prawa powszechnego i dostosowania go do specyficznych potrzeb duszpasterskich poszczególnych Kościołów partykularnych.

Pomiędzy konferencjami biskupów, które według KPK/83 są instytucjami stałymi (por. kan. 447), posiadającymi *ipso iure* osobowość prawną (por. kan. 449 § 2), a synodami partykularnymi, które nie mają takiego charakteru (por. kan. 439 § 1 i kan. 442 § 1), istnieją znaczące różnice, również ze względu na ich historyczny początek, skład i przyświecający im cel. Jednakże, jeśli chodzi o wykonywanie ich władzy ustawodawczej, ważność zarówno aktów wydawanych przez konferencje, jak i przez synody partykularne, uzależniona jest od jednego warunku: ich dekrety nie mogą być ogłoszone zgodnie z prawem, zanim nie zostaną zaakceptowane przez Stolicę Apostolską (*recognita*: por. kan. 446 i kan. 455 § 2).

W sensie prawnym *recognitio* jest aktem władzy najwyższej, który autoryzuje ogłoszenie ustawy lub dekretu generalnego wydanego przez władzę niższego stopnia. Niemniej jednak, jak to zaznaczono w czasie prac przygotowawczych do nowego KPK, takie „*recognitio non est tantum formalitas quaedam, sed actus potestatis regiminis, absolute necessarius (eo deficiente actus inferioris nullius valoris est) et quo imponi possunt modificationes, etiam substantiales in lege vel decreto ad recognitionem praesentato*”¹⁶. Należy podkreślić, że *recognitio* nie powoduje zmiany ani charakteru prawnego, ani autora procedury. Akt (w tym przypadku dekret ogólny) w dalszym ciągu pozostaje aktem władzy niższego stopnia – konferencji biskupów lub synodu partykularnego – który go sformułował i ogłasza.

ustawodawczej jako takiej, ale tylko tę, która jest jej delegowana przez Stolicę Apostolską, np.: F.J. Urrutia, *Responsa Pontificiae Commissionis Codicis Iuris Canonici authentice interpretando*, „Periodica” 74 (1985), s. 609-616. Obecnie obowiązująca wykładnia w poruszanej materii zawarta jest w liście apostolskim motu proprio *Apostolos suos* Jana Pawła II o naturze teologicznej i prawnej Konferencji Episkopatów z 21 maja 1998 r., AAS 90 (1998), s. 641-658; tekst polski „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 1 (1999), s. 17-25.

¹⁶ Por. Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo, *Relatio complectens synthesim animadversionum...*, „Communicationes” 15 (1983), s. 173.

1.3. Współpraca Rady z dykasteriami Kurii Rzymskiej

Działalność i sens istnienia Rady nie zamyka się w jej funkcjach wewnętrznych. Istotna była zawsze i taka pozostaje nadal współpraca z innymi urzędami Stolicy Świętej. Przybiera ona dwie formy:

- a) współpracy z pozostałymi dykasteriami, a szczególnie z kongregacjami, „w takim celu, żeby ogólne dekrety wykonawcze i instrukcje przez nie wydawane były zgodne z normami obowiązującego prawa i aby były zredagowane we właściwej formie z punktu widzenia prawa” (PB 156);
- b) badania wątpliwości prawnych w zakresie interpretacji ustaw powszechnych Kościoła, które pozostałe dykasterie po otrzymaniu od właściwego im gremium przedstawiają Radzie (por. Regulamin Ogólny Kurii Rzymskiej¹⁷, art. 104).

O wątpliwościach można powiedzieć, że są dwojakiego rodzaju:

- te, w których stwierdzono istnienie *dubium iuris*, dające powód dla interpretacji autentycznych: miało to miejsce np. w odniesieniu do biskupów pomocniczych i przewodniczenia konferencji biskupów¹⁸; wyboru przewodniczącego kapituły kanoników¹⁹;
- drugi rodzaj wątpliwości – *dubium facti* – będący w przewadze nad pierwszym: w celu właściwego zastosowania danej ustawy przy określonych założeniach i w konkretnych okolicznościach wymaga jedynie klasyfikacji prawnej.

2. METODA PRACY RADY²⁰

Papieska Rada Tekstów Prawnych ma własny regulamin²¹, zatwierdzony *ad quinquennium* przez Kardynała Sekretarza Stanu

¹⁷ AAS 84 (1992), s. 201-267.

¹⁸ Por. AAS 81 (1989), s. 388.

¹⁹ Por. AAS 81 (1989), s. 991.

²⁰ Ten punkt oparty jest na fragmencie artykułu przewodniczącego Rady, kard. Juliana Herranza: *La interpretación auténtica: El Consejo Pontificio para la Interpretación de los Textos Legislativos*, „*Ius canonicum*” 35 (1995), s. 501-527.

²¹ Wszystkie przytoczone tłumaczenia fragmentów Regulaminu opierają się na cytowanym już artykule kard. J. Herranza. W dostępnej literaturze Regulamin pracy Rady Tekstów Prawnych nie był nigdzie publikowany.

4 czerwca 1994 r. Regulamin ten jest uzupełnieniem, jak to przewiduje konstytucja apostolska *Pastor bonus* (art. 38), Regulaminu Ogólnego Kurii Rzymskiej z 4 lutego 1992 r., a jego normy określają odpowiedzialność i szczególne kompetencje członków Rady i ogólne procedury jej pracy.

Abstrahując od innych rozporządzeń, które również mają charakter organizacyjny, lecz są zbyt szczegółowe (np. biblioteka, publikacje Rady, instrumenty informatyczne itd.), wydaje się pożyteczne zebranie tutaj norm dotyczących składu Rady i procedury jej pracy, z dodaniem krótkich wyjaśnień i danych statystycznych²².

W art. 2 Regulaminu jest napisane: „W skład Rady wchodzi: przewodniczący, kardynałowie – wśród nich prefekci tych dykasterii Kurii, które mają kompetencje o charakterze głównie dyscyplinarnym – patriarchowie wschodni i biskupi szczególnie biegli w przepisach prawa kanonicznego”.

Aktualnie²³ Radę tworzy 20 członków przedstawicieli różnych dykasterii Kurii Rzymskiej. Sekretariat Rady liczy sześciu pracowników. Należy zauważyć, że obecność podczas sesji zwykłych lub plenarnych tych przewodniczących dykasterii nie jest wystarczająca, aby uznać za wykonaną klauzulę wcześniej cytowanego art. 155 *Pastor bonus* odnośnie do interpretacji autentycznych: *auditis in rebus maioris momenti Dicasteriis, ad quae res ratione materiae pertinet*. Konsultacja, która zazwyczaj ma miejsce w fazie przygotowawczej, odnosi się do dykasterii jako takiej, a nie tylko do osoby prefekta lub przewodniczącego, chociaż ich obecność później na sesjach Rady jest szczególnie użyteczna.

Jeśli chodzi o ciało doradcze, aktualnie składa się z 48 konsultorów wielu narodowości²⁴. Prawie wszyscy konsultorzy są profesorami fakultetów lub instytutów prawa kanonicznego albo też sę-

²² Por. W. Aymans, K. Mörsdorf, *Kanonisches Recht: Lehrbuch auf Grund des Codex Iuris Canonici*, Band I: *Einleitende Grundfragen, allgemeine Normen*, Paderborn-München-Wien-Zürich 1991, s. 56-57.

²³ „Annuario Pontificio” 2013, s. 1231-1232.

²⁴ Do grona konsultorów od wielu lat należy ks. prof. dr hab. Józef Krukowski (KUL, UKSW). Zob. też artykuł: J. Krukowski, *Kompetencje Papieskiej Rady do spraw Interpretacji Tekstów Prawnych*, „*Analecta Cracoviensia*” 26 (1994), s. 545-555. Por. także: J. Dudziak, *Dziesięcioletni owoc autentycznej interpretacji prawa kościelnego*, „*Analecta Cracoviensia*” 26 (1994), s. 499-543.

dziami w trybunałach papieskich lub diecezjalnych. Normy postępowania Rady są określone w regulaminie²⁵.

²⁵ Art. 15 § 1: Rada udziela odpowiedzi w formie oficjalnej na zapytania postawione przez dykasterie Kurii Rzymskiej, biskupie organy kolegialne, ordynariuszy łacińskich i hierarchów wschodnich. § 2: Na każdą inną petycję zostanie udzielona właściwa odpowiedź. Art. 16 § 1: Zapytania skierowane do Rady są analizowane przez przełożonych lub, jeśli tego wymaga ich treść prawna, przez kongres. § 2: W sposób zwyczajny podczas kongresu decyduje się jakie wątpliwości przyjąć do rozważenia w perspektywie możliwej interpretacji autentycznej, a na jakie udzielić jedynie odpowiedzi w formie wyjaśnienia, zgodnie z art. 18. Art. 17: Przedstawione Radzie zapytania, które nie dotyczą interpretacji prawa a jedynie jego właściwego zastosowania, są na ogół przekazywane dykasterii kompetentnej *ratione materiae*, wraz z opinią Rady, jeśli to jest konieczne. O tym przekazaniu powiadamia się tego, kto złożył daną petycję. Art. 18: Kiedy wątpliwości są wynikiem niewłaściwej znajomości prawa, lub należy je traktować jako subiektywne, w przypadku kiedy tekst ustawy sam w sobie jest jasny, odpowiedź będzie udzielona w formie wyjaśnienia, w sposób oficjalny. Odpowiedzi udziela przewodniczący, po wysłuchaniu opinii sekretarza, a jeśli wymaga tego dana kwestia, opinii konsylium i konsultorów, w zależności od sprawy, jaką się bada. W tekście odpowiedzi będzie zaznaczone, że nie jest to *interpretacja autentyczna*. Art. 19 § 1: W przypadku wątpliwości prowadzących do interpretacji autentycznej wymagane są, w zależności od ważności i trudności danej kwestii, pisemne opinie dwóch lub więcej konsultorów. Po ich otrzymaniu sekretarz zwołuje konsylium, wysyłając jednocześnie z właściwym wyprzedzeniem odpowiednią dokumentację. § 2: Podczas konsylium, po uprzednim zbadaniu i przedyskutowaniu przedstawionych kwestii – na ogół nie więcej niż dwóch lub trzech – przechodzi się do ostatecznego sformułowania wątpliwości, które są następnie przedstawione na sesji zwykłej lub plenarnej. § 3: Na konsylium zaprasza się co najmniej sześciu konsultorów – włączając tych, którzy redagowali opinie na temat badanych kwestii – i ewentualnie niektórych współpracowników z zewnątrz, szczególnie biegłych w danej materii. Następnie niższy urzędnik, któremu zostanie powierzone to zadanie, sporządzi szczegółowy protokół z dyskusji i konkluzji, do jakich doszło konsylium. Art. 20 § 1: Przewodniczący zwołuje sesję zwyczajną i plenarną na ogół z miesięcznym wyprzedzeniem. Członkom wysyła się „*positio*” każdej z kwestii, jakie będą badane, wraz z proponowanym „*dubium*”, opinią konsylium, opiniami konsultorów i wszelką dokumentacją, jaka może być użyteczna dla zaznajomienia się i zbadania danych problemów, jak również z opinią dykasterii zainteresowanych *ratione materiae*. § 2: Dla każdej z kwestii jakie będą poruszane, po uprzednim uzgodnieniu przewodniczący powierza jednemu z członków zadanie występowania jako jej *ponens*. Art. 21: Na bazie rozstrzygnięć sesji plenarnej lub/i sesji zwyczajnej, zebranych w protokole przez podsekretarza, przygotowuje się folio akt audiencji, w którym w sposób syntetyczny przedstawione są opinie członków obecnych na zebraniu i wynikające z nich konkluzje, zazwyczaj w formie propozycji *responsum* na przedłożone *dubium*. Art. 22 § 1: Rozstrzygnięcia przyjęte na sesjach plenarnej i zwyczajnej są przedstawiane na audiencji w celu podjęcia odpowiedniej decyzji przez Papieża. § 2: Rozstrzygnięcia przyjęte na sesjach plenarnej lub/i zwyczajnej i zaaprobowane przez Papieża będą podane do wiadomości Sekretariatowi Stanu

Do dnia 1 lipca 1995 r. na sesjach zwyczajnych lub plenarnych Rady przedstawiono 45 zapytań. Z tego 25²⁶ otrzymało odpowiedź w formie interpretacji autentycznej już ogłoszonej. W przypadku pozostałych zapytań, interpretacji autentycznej nie uważano za konieczną, lub – w niektórych przypadkach – interpretacja nie została opublikowana, na mocy decyzji Ojca Świętego, z uwagi na materię lub adresata interpretacji. Wszystkie opublikowane interpretacje autentyczne odnoszą się do KPK/83. Odpowiedzi Rady na prośby o ekspertyzy i wyjaśnienia (ze strony biskupów, konferencji biskupów, sędziów trybunałów kościelnych, proboszczów, profesorów lub studentów prawa kanonicznego itd.), które nie wymagały interpretacji autentycznej, były znacznie liczniejsze, i przekroczyły liczbę 400. Większość przedstawionych kwestii odnosiła się do ksiąg II i IV KPK/83. Natomiast pozostałe odnosiły się do kanonów KKKW, który jest obowiązujący dla dużo mniejszej liczby wiernych.

Rada działa na jasno określonym polu konkretnych funkcji służebnych. Ostatnia ogłoszona interpretacja autentyczna pociągnęła za sobą komentarz przewodniczącego Rady. Jest to pewna nowość w stylu pracy Rady. Podobne postępowanie w przyszłości może przynieść kanonistom wiele materiału do przemyślenia decyzji podejmowanych przez Radę, a także impulsów do własnych poszukiwań naukowych.

Według dyspozycji kodeksowych²⁷, ustawy interpretuje autentycznie ustawodawca i upoważniona w tym celu przez niego osoba. Autentyczna interpretacja następuje według rodzaju ustawy²⁸ lub według rodzaju wyroku sądowego czy też aktu administracyjnego

i ewentualnie innym dykasteriom zainteresowanym *ratione materiae*. § 3: Interpretacje autentyczne, którym chce się nadać moc prawną, są promulgowane zgodnie z normami prawa. § 4: Decyzje, które należy opublikować, będą przekazane za pośrednictwem Sekretariatu Stanu zarówno do „L'Osservatore Romano” jak i „Acta Apostolicae Sedis”.

²⁶ Zob. „Communicationes” 27 (1995), s. 195-209. Do końca października 1999 r. opublikowano jeszcze dwie interpretacje autentyczne dotyczące kan. 964 § 2 KPK/83 („Communicationes” 30 (1998), s. 27) oraz kan. 1367 KPK/83 i 1442 KKKW („Communicationes” 31 (1999) s. 38). Do drugiej z wymienionych interpretacji autentycznych dołączono po raz pierwszy komentarz przewodniczącego Rady, arcybiskupa J. Herranza, w języku włoskim, angielskim i niemieckim.

²⁷ Por. kan. 16 § 1 KPK/83 i kan. 1498 § 1 KKKW.

²⁸ Por. kan. 16 § 2 KPK/83 i kan. 1498 § 2 KKKW.

w sprawie poszczególnej²⁹. Pod pojęciem interpretacji autentycznej rozumiana jest, w przypadku gdy brakuje specjalnego określenia – *interpretatio authentica per modum legis*.

Brzmienie kan. 16 § 1 KPK/83 pozostawia nierozstrzygniętą kwestię, czy pełnomocnictwo do interpretacji autentycznej udzielone zostało na czas nieokreślony, czy też odnosi się tylko do przypadku jednostkowego. Papież utworzył Komisję na czas nieokreślony³⁰. Możliwe organa konkurencyjne, Papieska Komisja ds. Reformy KPK/17 oraz Papieska Komisja ds. Interpretacji Dekretów Soboru Watykańskiego II zostały formalnie rozwiązane³¹. W 1964 r. Komisja zajmująca się interpretacją Kodeksu z 1917 r. zniknęła z „*Annuario Pontificio*” i została w sposób milczący zastąpiona Komisją ds. Reformy Kodeksu Prawa Kanonicznego bez formalnego powołania ustawą kościelną³².

3. INTERPRETACJE AUTENTYCZNE RADY (WCZEŚNIEJ KOMISJI)

Na podstawie promulgacji w AAS, adnotacji zawartych w „*Communicationes*”, a także prywatnych zbiorów i opracowań dotyczących autentycznych interpretacji Komisji/Rady, do 31 grudnia 2012 r. zostały wydane następujące interpretacje autentyczne (w kolejności chronologicznej):

1. Odpowiedź dotycząca przystępowania do Komunii św. w tym samym dniu³³.

²⁹ Por. kan. 16 § 3 KPK/83 i kan. 1498 § 3 KKKW.

³⁰ Zob. także: R.J. Castillo Lara, *Die authentische Auslegung des kanonischen Rechtes im Rahmen der Tätigkeit der Päpstlichen Kommission für die authentische Interpretation des ius canonicum*. „*Österreichisches Archiv für Kirchenrecht*” 37 (1987/88), s. 209-228; J. Otaduy, *Naturaleza y función de la Comisión para la interpretación auténtica del CIC*, „*Ius canonicum*” 24 (1984), s. 749-767.

³¹ Zob. jw.

³² Por. F. Kalde, *Authentische Interpretationen „per modum legis”*, w: *Iuri Canonico Promovendo. Festschrift für Heribert Schmitz zum 65. Geburtstag*, Hrsg. W. Aymans, K.-T. Geringer, Regensburg 1994, s. 254.

³³ AAS 76 (1984), s. 746: Patres Pontificiae Commissionis Codici iuris canonici authentice interpretando, propositis in plenario coetu diei 26 iunii 1984 quae sequuntur dubiis, respondendum esse censuerunt ut infra ad singula: **D.** – Utrum, ad normam can. 917, fideles qui Sanctissimam Eucharistiam iam recepit,

Wątpliwość: Czy, zgodnie z kan. 917, wierny, który już przyjął Najświętszą Eucharystię, może ją przyjąć w tym samym dniu po raz drugi lub tak często jak uczestniczy w celebracji ofiary eucharystycznej?

Odpowiedź: Pozytywna do pierwszej części; negatywna do drugiej (odpowiedź: 26 czerwca 1984 r., zgoda papieska: 11 lipca 1984 r., podanie do wiadomości: 7 sierpnia 1984 r.).

2. Odpowiedź dotycząca procesu z dokumentów w wypadku nieważności małżeństwa z powodu braku formy³⁴.

Wątpliwość: Czy w celu udowodnienia stanu wolnego osób, które, mimo że są związane formą kanoniczną – podjęły próbę zawarcia związku małżeńskiego przed urzędnikiem stanu cywilnego lub szafarzem niekatolickim, wymagany jest koniecznie proces na podstawie dokumentów omówiony w kan. 1686, czy też wystarczy badanie przedmałżeńskie opisane w kan. 1066-1067?

Odpowiedź: Negatywna do części pierwszej pytania; pozytywna do części drugiej (odpowiedź: 26 czerwca 1984 r., zgoda papieska: 11 lipca 1984 r., podanie do wiadomości: 7 sierpnia 1984 r.).

3. Odpowiedzi dotyczące ewentualnej zmiany członka kolegium konsultorów³⁵.

Wątpliwość: Czy, zgodnie z kan. 502 § 1, ten członek kolegium konsultorów, który przestał być członkiem rady kapłańskiej, nadal pozostaje w swoim urzędzie konsultora?

Odpowiedź: Pozytywnie (odpowiedź: 26 czerwca 1984 r., zgoda papieska: 11 lipca 1984 r., podanie do wiadomości: 7 sierpnia 1984 r.).

possit eam eadem die suscipere altera tantum vice, an quoties eucharisticam celebrationem participat. **R.** – Affirmative ad primum; Negative ad secundum.

³⁴ AAS 76 (1984), s. 747: **D.** – Utrum ad comprobandum statum liberum eorum qui, etsi ad canonicam formam adstricti, matrimonium attentarunt coram civili officiali aut ministro acatholico, necessario requiratur processus documentalis de quo in Can. 1686, an sufficiat investigatio praematrimonialis ad normam Cann. 1066-1067. **R.** – Negative ad primum; Affirmative ad secundum.

³⁵ AAS 76 (1984), s. 747: **D.** – a) Utrum, ad normam Can. 502 § 1, membrum Collegii Consultorum quod desinit esse membrum Consilii Presbyteralis remaneat in suo munere consultoris. **R.** – Affirmative. **D.** – b) Utrum perdurante quinquennio, si quis consultor a munere cesset, Episcopus dioecesanus alium in loco nominare debeat. **R.** – Negative et ad mentem. Mens autem est ut obligatio alium consultorem nominandi adest tantummodo si deficiat numerus minimus in Can. 502 § 1 requisitus.

Wątpliwość: Czy podczas pięcioletniej kadencji, jeśli konsultor traci swój urząd, to czy biskup diecezjalny ma obowiązek powołania na to miejsce innego konsultora?

Odpowiedź: Negatywnie i *ad mentem* ustawodawcy (odpowiedź: 26 czerwca 1984 r., zgoda papieska: 11 lipca 1984 r., podanie do wiadomości: 7 sierpnia 1984 r.).

4. Odpowiedź dotycząca znaczenia „dekretów generalnych” w kan. 455 § 1 – konferencja biskupów może wydawać nie tylko dekrety ogólne, lecz także ogólne dekrety wykonawcze³⁶.

Wątpliwość: Czy wyrażenie „dekrety generalne” w kan. 455 § 1 obejmuje także ogólne dekrety wykonawcze, o których jest mowa w kan. 31-33.

Odpowiedź: Pozytywnie (odpowiedź: 14 maja 1985 r., zgoda papieska: 5 lipca 1985 r., podanie do wiadomości: 1 sierpnia 1985 r.).

5. Udział przełożonego w głosowaniu kolegium³⁷.

Wątpliwość: Czy gdy w prawie zostało postanowione, że przełożony musi mieć zgodę jakiegoś kolegium lub zespołu osób na podjęcie aktu, to w myśl kan. 127 § 1, sam przełożony ma prawo oddania głosu razem z innymi, przynajmniej w celu przekroczenia równości głosów?

Odpowiedź: Negatywnie (odpowiedź: 14 maja 1985 r., zgoda papieska: 5 lipca 1985 r., podanie do wiadomości: 1 sierpnia 1985 r.).

6. Biskup diecezjalny nie może, chyba że w niebezpieczeństwie śmierci, zwolnić od kanonicznej formy zawarcia związku małżeńskiego³⁸.

Pytanie: Czy, poza przypadkiem niebezpieczeństwa śmierci, biskup diecezjalny ma prawo, zgodnie z kanonem 87 § 1, zezwolić dwojgu katolikom na ślub niekanoniczny? (poza kościołem?)

³⁶ AAS 77 (1985), s. 771: **D.** – Utrum sub locutione «decreta generalia» de qua in can. 455 § 1, veniant etiam decreta generalia exsecutoria de quibus in cann. 31-33. **R.** – Affirmative.

³⁷ AAS 77 (1985), s. 771: **D.** – Utrum cum iure statuatur ad actus ponendos Superiorem indigere consensu alicuius Collegii vel personam coetus, ad normam can. 127 § 1, ipse Superior ius habeat ferendi suffragium cum aliis, saltem ad paritatem suffragiorum dirimendam. **R.** – Negative.

³⁸ AAS 77 (1985), s. 771: **D.** – Utrum extra casum urgentis mortis periculi Episcopus dioecesanus, ad normam can. 87, §1, dispensare valeat a forma canonica in matrimonium duorum catholicorum. **R.** – Negative.

Odpowiedź: Negatywna (odpowiedź: 14 maja 1985 r., zgoda papieska: 5 lipca 1985 r., podanie do wiadomości: 1 sierpnia 1985 r.).

7. Kompetencje do wyrażenia zgody na prowadzenie procesu małżeńskiego poza diecezją strony pozwanej³⁹.

Wątpliwość: Czy wikariuszem sądowym, którego zgoda wymagana jest w myśl kan. 1673, 3°, jest wikariusz sądowy diecezji, w której strona pozwana ma stałe miejsce zamieszkania, czy jest nim wikariusz sądowy trybunału międzydiecezjalnego?

Odpowiedź: Pozytywna do pierwszej części zgodnie z intencją prawodawcy. Intencja zaś jest następująca: jeśli w konkretnym wypadku brak wikariusza sądowego diecezjalnego, to wymagana jest zgoda biskupa (odpowiedź: 28 lutego 1986 r., zgoda papieska: 17 maja 1986 r., podanie do wiadomości: 4 grudnia 1986 r.).

8. Wydalenie osoby konsekrowanej z zakonu⁴⁰.

Wątpliwość: Czy dekret wydalający, wydany zgodnie z kan. 700 KPK przez najwyższego przełożonego, ma być notyfikowany przed potwierdzeniem go przez Stolicę Apostolską, czy po potwierdzeniu?

Odpowiedź: Negatywnie co do pierwszej części wątpliwości, pozytywnie co do drugiej części (odpowiedź: 21 marca 1986 r., zgoda papieska: 17 maja 1986 r., podanie do wiadomości: 4 grudnia 1986 r.).

9. Rekurs przeciwko wydaleniu z zakonu⁴¹.

Wątpliwość: Czy władzą kompetentną do przyjęcia rekursu ze skutkiem zawieszającym przeciwko wydaleniu zakonnika jest kompetentna Kongregacja ds. Instytutów Zakonnych i Instytutów Świeckich, która dekret potwierdziła, czy Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej?

³⁹ AAS 78 (1986), s. 1323: **D.** – Utrum Vicarius iudicialis, cuius consensus requiritur ad normam can. 1673, 3°, sit Vicarius iudicialis dioecesis in qua domicilium habet pars conventa an Tribunalis interdioecesiani. **R.** – Affirmative ad primum et ad mentem. Mens autem est: si in casu particulari deficiat Vicarius iudicialis dioecesanus requiritur consensus Episcopi.

⁴⁰ AAS 78 (1986), s. 1323: **D.** – Utrum decretum dimissionis iuxta can. 700 CIC a Moderatore supremo prolatum dimissio notificandum sit ante Sanctae Sedis confirmationem, aut post eiusdem confirmationem. **R.** – Negative ad primam partem; affirmative ad alteram.

⁴¹ AAS 78 (1986), s. 1323: **D.** – Utrum auctoritas competens ad recipiendum recursum in suspensivo contra sodalis dimissionem sit Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, quae decretum confirmavit, aut Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal. **R.** – Affirmative ad primum partem; negative ad alteram.

Odpowiedź: Pozytywnie na pierwszą część wątpliwości, negatywnie na jej drugą część (odpowiedź: 21 marca 1986 r., zgoda papieska: 17 maja 1986 r., podanie do wiadomości: 4 grudnia 1986 r.).

10. Niezdolność biskupa zakonnika do głosu czynnego i biernego we własnym zakonie⁴².

Wątpliwość: Czy biskup zakonnik cieszy się we własnym instytucie głosem czynnym i biernym?

Odpowiedź: Negatywna (odpowiedź: 29 kwietnia 1986 r., zgoda papieska: 17 maja 1986 r., podanie do wiadomości: 4 grudnia 1986 r.).

11. Możliwość wznowienia procesu przed innym trybunałem⁴³.

Wątpliwość: Czy po ustaniu instancji przez przedawnienie lub przez zrzeczenie się, jeśli ktoś chciałby sprawę ponownie wnieść lub kontynuować, czy winien wznowić ją przed sądem, w którym wcześniej była prowadzona, czy może wnieść ją do innego trybunału, który jest prawnie kompetentny w czasie wznowienia?

Odpowiedź: Negatywnie do pierwszej części; pozytywnie do drugiej (odpowiedź: 29 kwietnia 1986 r., zgoda papieska: 17 maja 1986 r., podanie do wiadomości: 4 grudnia 1986 r.).

12. Stosowanie względem niekatolików kan. 1103 KPK/83 określającego nieważność małżeństwa z tytułu przymusu i bojaźni⁴⁴.

Wątpliwość: Czy wada konsensu, o której w kan. 1103, może być stosowana do małżeństw niekatolików?

Odpowiedź: Pozytywnie (odpowiedź: 25 listopada 1986 r., zgoda papieska: 23 kwietnia 1987 r., podanie do wiadomości: 6 sierpnia 1987 r.).

13. Kompetencje ordynariusza do określenia celów stypendiów ofiarowanych na msze św. binowane i trynowane⁴⁵.

⁴² AAS 78 (1986), s. 1324: **D.** – Utrum Episcopus religiosus gaudeat in proprio instituto voce activa et passiva. **R.** – Negative.

⁴³ AAS 78 (1986), s. 1324: **D.** – Utrum finita instantia per peremptionem vel per renuntiationem, si quis velit causam denuo introducere vel prosequi, ea resumi debeat apud forum quo primum pertractata est, an introduci possit apud aliud tribunal iure competens tempore resumptionis. **R.** – Negative ad primam partem; affirmative ad alteram.

⁴⁴ AAS 79 (1987), s. 1132: **D.** – Utrum vitium consensus de quo in can. 1103 matrimoniis catholicorum applicari possit. **R.** – Affirmative.

Wątpliwość: Czy pod nazwą „ordynariusz”, o którym mowa w kan. 951 § 1, powinien być rozumiany ordynariusz miejsca, na którego terenie msza św. jest celebrowana, czy ordynariusz własny celebransa?

Odpowiedź: Negatywnie na pierwszą część pytania, a pozytywnie na drugą, z wyjątkiem proboszczów i wikariuszy parafialnych, w których przypadku należy rozumieć ordynariusza miejsca (odpowiedź: 20 lutego 1987 r., zgoda papieska: 23 kwietnia 1987 r., podanie do wiadomości: 6 sierpnia 1987 r.).

14. Przenoszenie zakonników po ślubach wieczystych lub czasowych z jednego klasztoru do drugiego w ramach tego samego instytutu⁴⁶.

Wątpliwość: Czy pod nazwą „zakonnik” w kan. 684 § 3 należy rozumieć tylko zakonnika po ślubach wieczystych, czy także zakonnika po ślubach czasowych?

Odpowiedź: Negatywnie co do pierwszego pytania; pozytywnie co do drugiego (odpowiedź: 29 kwietnia 1987 r., zgoda papieska: 20 czerwca 1987 r., podanie do wiadomości: 3 września 1987 r.).

15. Obowiązek drukowania *imprimatur* w książce⁴⁷.

Wątpliwość: Czy zezwolenia, o którym mowa w kan. 830 § 3, należy drukować w publikowanej książce, wymieniając nazwisko udzielającego zezwolenia, datę i miejsce udzielenia zezwolenia.

Odpowiedź: Pozytywnie (odpowiedź: 29 kwietnia 1987 r., zgoda papieska: 20 czerwca 1987 r., podanie do wiadomości: 3 września 1987 r.).

16. Niezdolność biskupa diecezjalnego do udzielenia dyspensy osobom świeckim na głoszenie homilii⁴⁸.

⁴⁵ AAS 79 (1987), s. 1132: **D.** – Utrum Ordinarius de quo in can. 951 § 1 intelligendus sit Ordinarius loci in quo Missa celebratur, an Ordinarius proprius celebrantis. **R.** – Negative ad primam partem; affirmative ad secundam, nisi de parochis et vicariis paroecialibus, pro quibus Ordinarius intelligitur Ordinarius loci, agatur.

⁴⁶ AAS 79 (1987), s. 1249: **D.** – Utrum verbo „religiosus”, de quo in can. 684 § 3, intelligatur tantum religiosus a votis perpetuis an etiam religiosus a votis temporariis. **R.** – Negative ad primum, affirmative ad secundum.

⁴⁷ AAS 79 (1987), s. 1249: **D.** – Utrum licentia, de qua in can. 830 § 3, imprimenda sit in libris typis editis, indicatis nomine concedentis, die et loco concessionis. **R.** – Affirmative.

Wątpliwość: Czy biskup diecezjalny jest zdolny do udzielenia dyspensy od przepisu kan. 767 § 1, który zastrzega homilię dla prezbiterów i diakonów?

Odpowiedź: Negatywnie (odpowiedź: 26 maja 1987 r., zgoda papieska: 20 czerwca 1987 r., podanie do wiadomości: 3 września 1987 r.).

17. Prawo wiernych do rekursu hierarchicznego przeciwko dekreto-
wi biskupa diecezjalnego⁴⁹.

Wątpliwość: Czy grupa wiernych, której brak osobowości prawnej mająca nawet uznanie, o którym mówi kan. 299 § 3, ma legitymację do wniesienia rekursu hierarchicznego przeciwko dekreto-
wi swego biskupa diecezjalnego?

Odpowiedź: Negatywnie co dotyczy grupy wiernych; pozytywnie co do indywidualnych wiernych, działających zarówno pojedynczo, jak i razem, jeżeli zostali rzeczywiście pokrzywdzeni. Jednakże, w ocenie ich krzywdy, sędzia musi cieszyć się odpowiednią dyskrecjonalnością (odpowiedź: 29 kwietnia 1987 r., zgoda papieska: 20 czerwca 1987 r., podanie do wiadomości: 12 grudnia 1988 r.).

18. Każde zabójstwo płodu po poczęciu jest aborcją i podlega
karze ekskomuniki⁵⁰.

Wątpliwość: Czy przez przerwanie ciąży, o którym jest mowa w kan. 1398, należy rozumieć tylko usunięcie niedojrzałego płodu, czy także zabicie tego płodu w jakikolwiek sposób i w jakimkolwiek czasie od momentu poczęcia?

⁴⁸ AAS 79 (1987), s. 1249: **D.** – Utrum Episcopus dioecesanus dispensare valeat a praescripto can. 767 § 1, quo sacerdoti aut diacono homilia reservatur. **R.** – Negative.

⁴⁹ AAS 80 (1988), s. 1818: **D.** – Utrum christifidelium coetus, personalitatis iuridicae, immo et recognitionis de qua in can. 299 § 3, expers, legitimationem activam habeat ad recursum hierarchicum proponendum adversus decretum proprii Episcopi dioecesani. **R.** – Negative, qua coetus; affirmative, qua singuli christifideles, sive singillatim sive coniunctim agentes, dummodo revera gravamen passi sint. In aestimatione autem huius gravaminis, iudex congrua discrecionalitate gaudeat oportet.

⁵⁰ AAS 80 (1988), s. 1818: **D.** – Utrum abortus, de quo in can. 1398, intelligatur tantum de eiectione fetus immaturi, an etiam de eiusdem fetus occisione quocumque modo et quocumque tempore a momento conceptionis procuretur. **R.** – Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

Odpowiedź: Negatywnie na pierwszą część; pozytywnie na drugą część (odpowiedź: 19 stycznia 1988 r., zgoda papieska: 23 maja 1988 r., podanie do wiadomości: 12 grudnia 1988 r.).

19. Obowiązki zakonnika będącego audytorem Roty Rzymskiej⁵¹.

Wątpliwość: Czy zakonnicy, mianowani prałatami audytorami Roty Rzymskiej, mają być uważani za wyjętych spod władzy ordynariusza zakonnego i z obowiązków wynikających z profesji zakonnej, jak zakonnicy wyniesieni do godności biskupiej?

Odpowiedź: Negatywnie na obydwa pytania, z wyjątkiem tego, co dotyczy wykonywania własnego urzędu (odpowiedź: 19 stycznia 1988 r., zgoda papieska: 23 maja 1988 r., podanie do wiadomości: 12 grudnia 1988 r.).

20. Niemożliwość wyboru biskupa pomocniczego do pełnienia urzędu przewodniczącego (lub zastępcy przewodniczącego) konferencji episkopatu lub konwentu regionalnego biskupów⁵².

Wątpliwość: Czy biskup pomocniczy może pełnić urząd przewodniczącego (lub zastępcy przewodniczącego) konferencji episkopatu. Czy może on także urzędy sprawować w regionalnych zebraniach biskupów, o których mowa w kan. 434?

Odpowiedź: Negatywnie na obydwa pytania (odpowiedź: 19 stycznia 1988 r., zgoda papieska: 23 maja 1988 r., podanie do wiadomości: 15 marca 1989 r.).

21. Niezdolność nadzwyczajnego szafarza do udzielania Komunii św., gdy w kościele jest obecny szafarz zwyczajny⁵³.

⁵¹ AAS 80 (1988), s. 1819: **D.** – Utrum religiosi, Romanae Rotae Praelati Auditores nominati, exempti habendi sint ab Ordinario religioso et ab obligationibus, quae e professione religiosa promanant, ad instar religiosorum ad Episcopatum evectorum. **R.** – Negative ad utrumque, salvis iis quae ad exercitium proprii officii spectant.

⁵² AAS 81 (1989), s. 388: **D.** – Utrum Episcopus auxiliaris munere Praesidis (aut Pro-Praesidis) in Episcoporum conferentiis fungi possit. Utrum id possit in conventibus Episcoporum regionis ecclesiasticae, de quibus in can. 434. **R.** – Negative ad utrumque. Por. F.J. Urrutia, *Responsa Pontificiae Commissionis Codici Iuris Canonici authenticae interpretando*, „Periodica” 80 (1991), s. 107.

⁵³ AAS 80 (1988), s. 1373: **D.** – Utrum minister extraordinarius sacrae communionis, ad normam cann. 910 § 2 et 230 § 3 deputatus, suum munus suppletorium exercere possit etiam cum praesentes sint in ecclesia, etsi ad celebrationem eucharisticam non participantes, ministri ordinarii, qui non sint quoquo modo impediti. **R.** – Negative.

Wątpliwość: Czy nadzwyczajny szafarz Komunii św., upoważniony zgodnie z kan. 910 § 2 i 230 § 3 KPK/83, może wykonywać swą uzupełniającą funkcję nawet wówczas, gdy obecni w kościele szafarze zwyczajni, chociaż niebiorący udziału w celebrowaniu Eucharystii, nie są w jakikolwiek sposób przeszkodzeni?

Odpowiedź: Negatywna (odpowiedź: 20 lutego 1987 r., zgoda papieska: 1 czerwca 1988 r., podanie do wiadomości: 23 września 1988 r.)

22. Kan. 509 § 1 KPK/83 nie określa warunków wyboru przewodniczącego kapituły kanoników⁵⁴ (odpowiedź: 24 stycznia 1989 r., zgoda papieska: 20 maja 1989 r., podanie do wiadomości: 10 sierpnia 1989 r.)

23. Biskup diecezjalny nie może nakładać żadnych podatków na zewnętrzne szkoły instytutów zakonnych prawa papieskiego⁵⁵ (odpowiedź: 24 stycznia 1989 r., zgoda papieska: 20 maja 1989 r., podanie do wiadomości: 10 sierpnia 1989 r.).

24. W trzeciej turze wyborów wystarczy względna większość obecnych uprawnionych do głosowania⁵⁶.

Pytanie: Czy podczas wyborów odbywanych zgodnie z kan. 119, 1°, wymagana jest bezwzględna większość głosów osób obecnych przy głosowaniu, nawet w przypadku trzeciego głosowania, lub też czy wystarczy zwykła większość, z wyjątkiem w przypadkach uzyskania jednakowej liczby głosów?

⁵⁴ AAS 81 (1989), s. 991: **D.** – Utrum praesidis electio imponatur in canonicorum capitulis vi can. 509 § 1. **R.** – Negative. Por. G. Ghirlanda, *Responsa Pontificiae Commissionis Codici Iuris Canonici authenticae interpretando*, „Periodica” 80 (1991), s. 127-130.

⁵⁵ AAS 81 (1989), s. 991: **D.** – Utrum sub verbis can. 1263 „personis iuridicis publicis suo regimini subiectis” comprehendantur quoque scholae externae institutorum religiosorum iuris pontificii. **R.** – Negative. Por. V. De Paolis, *Responsa Pontificiae Commissionis Codici Iuris Canonici authenticae interpretando*, „Periodica” 80 (1991), s. 108-127.

⁵⁶ AAS 82 (1990), s. 845: **D.** – Utrum in electionibus, ad normam can. 119, 1° peragendis, adhuc requiratur in tertio scrutinio maioritas absoluta suffragiorum eorum qui sunt praesentes, an, excepto casu paritatis, maioritas relativa sufficiat. **R.** – Negative ad primam partem; affirmative ad secundam. Por. Urrutia, *Responsa Pontificiae Commissionis*, s. 130-142.

Odpowiedź: Negatywna do części pierwszej; pozytywna do części drugiej (odpowiedź: 8 maja 1990 r., zgoda papieska: 28 czerwca 1990 r., podanie do wiadomości: 1 sierpnia 1990 r.).

25. Emerytowani biskupi mogą być wybierani na członków synodów biskupich⁵⁷.

Odpowiedź: Pozytywna (odpowiedź: 2 lipca 1991 r., zgoda papieska: 10 października 1991 r., podanie do wiadomości: 3 grudnia 1991 r.).

26. Zapytanie dotyczące możliwości uczestniczenia dziewcząt zgodnie z kan. 230 § 2 w liturgicznej służbie ołtarza⁵⁸.

Odpowiedź: Pozytywna, odsyłająca jednocześnie do przygotowywanego dokumentu Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 1994 r. Dlatego też publikacja tej autentycznej interpretacji nastąpiła dopiero w grudniu 1994 r.⁵⁹ (odpowiedź: 30 czerwca 1992 r., zgoda papieska: 11 lipca 1992 r., podanie do wiadomości: 10 grudnia 1994 r.).

27. Zapytanie dotyczące kan. 964 § 2 mówiącego o kratkach w konfesjonale – czy jest ona konieczna poza wypadkiem sytuacji nadzwyczajnej⁶⁰.

⁵⁷ AAS 83 (1991), s. 1093: **D.** – Utrum Episcopi emeriti, de quibus in can. 402 § 1, ab Episcoporum Conferentia eligi possint, iuxta can. 346 § 1 praescriptum, uti Synodi Episcoporum sodales. **R.** – Affirmative. Por. G. Ghirlanda, *Adnotatio ad responsum authenticum circa can. 346 § 1*, „Periodica” 81 (1992), s. 347-350.

⁵⁸ AAS 86 (1994), s. 541-542: **D.** – Utrum inter munera liturgica quibus laici, sive viri sive mulieres, iuxta C.I.C. can. 230 § 2 fungi possunt, adnumerari etiam possit servitium ad altare. **R.** – Affirmative et iuxta instructiones a Sede Apostolica dandas.

⁵⁹ Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, *Nota annessa* (15.03.1994), AAS 86 (1994), s. 541-542; zob. także: Congregation for Divine Worship and the Discipline of the Sacraments, *Letter on altar servers* (27.07.2001), Prot. N. 2451/00/L, „Notitiae” 37 (2001), nr 8-9, s. 397-399. Szerzej: L. Navarro, *Il servizio all'altare e le donne (commento all'interpretazione autentica del can. 230 § 2)*, „Ius ecclesiae” 7 (1995), s. 382-395; T. Rincón-Pérez, *El servicio al altar de las mujeres a tenor del c. 230 § 2*, „Ius canonicum” 35 (1995), s. 251-264; W. Waldstein, *Eine «authentische Interpretation» zu can. 230 § 2*, „Apollinaris” 68 (1995), s. 21-50.

⁶⁰ AAS 90 (1998), s. 711: **D.** – Utrum attentio praescripto can. 964 § 2, sacramenti minister, iusta de causa et excluso casu necessitatis, legitime decernere valeat, etiamsi poenitens forte aliud postulet ut confessio sacramentalis excipiat in sede confessionali crate fixa instructa. **R.** – Affirmative.

Odpowiedź: Pozytywna (odpowiedź: 16 czerwca 1998 r., zgoda papieska: 7 lipca 1998 r., podanie do wiadomości: 13 grudnia 1998 r.).

28. Zapytanie dotyczące słowa *abicerere* zawartego w kan. 1367 KPK/83 i 1442 KKKW. Czy wyrażenie „porzucić” oznacza każdą czynność dokonaną przeciwko Świętym Postaciom dobrowolnie i w sposób ciężko zawiniony?⁶¹

Odpowiedź: Negatywna (odpowiedź: 4 czerwca 1999 r., zgoda papieska: 3 lipca 1999 r., podanie do wiadomości: 3 grudnia 1999 r.).

Ta interpretacja, ostatnia do dnia dzisiejszego, jest ciekawym faktem prawnym dla kanonistów z dwóch względów:

- 1) to pierwsza interpretacja autentyczna, która dotyczy tej samej materii w obu obowiązujących Kodeksach;
- 2) to pierwsza interpretacja autentyczna, do której dołączono w odrębnym dokumencie motywy kierujące taką a nie inną wykładnią kanonów KPK/83 i KKKW. Arcybiskup (wówczas jeszcze – kardynał od 21 października 2003 r.) J. Herranz, przewodniczący Rady, dołączył do tej interpretacji dokument w trzech językach: włoskim, angielskim i niemieckim, omawiający w siedmiu punktach racje takiej interpretacji⁶².

Kardynał J. Herranz na sympozjum kanonistycznym na Słowacji we wrześniu 2004 r.⁶³ wspominał o przygotowywanej publikacji Rady. Ma ona zawierać zbiór wszystkich dokumentów obrazujących pracę legislacyjną Rady. Zapewne znajdą się tam dokumenty również odsłaniające kulisy interpretacji autentycznych podanych wyżej. Co więcej, zgodnie z tezą L. Adamowicza, część interpretacji

⁶¹ AAS 91 (1999), s. 918: **D.** – Utrum in can. 1367 CIC et 1442 CCEO verbum „*abicerere*” intelligatur tantum ut actus prociendi necne. **R.** – Negative et ad mentem. Mens est quamlibet actionem Sacras Species voluntarie et graviter despicientem censendam esse inclusam in verbo „*abicerere*”.

⁶² „*Communicationes*” 31 (1999), s. 42-49.

⁶³ XII. Sympózium Kánonicégo Práva, Spravidlivost' a Právo v Cirkvi a Spoločnosti. Spišské Podhradie – Spišská Kapitula, 6.-10. September 2004. Publikacja: *Canon Law Society of America. Roman Replies and CLSA Advisory Opinions 1992*, ed. K.W. Vann, L. Jarrell, Washington 1992, ss. 145 zawiera też ciekawe poglądy na temat różnych wypowiedzi Rady, między innymi również wówczas jeszcze biskupa Zenona Grocholewskiego.

do KPK/83 wpłynęła na dyspozycje prawne w KKKW⁶⁴. Być może w przygotowywanej publikacji Rady znajdzie się więcej informacji na ten temat.

4. URZĘDOWA FORMA INTERPRETACJI AUTENTYCZNEJ

Autentyczna interpretacja *per modus legis*, która posiada tę samą moc prawną, co sama ustawa (por. kan. 16 §2 KPK/1983), występuje pod niepozornym tytułem „odpowiedź”. Negatywne nastawienie Rady odnośnie do tej nazwy wyraża się w zmiennym użyciu *responsum* lub *responsio* oraz ewentualnie w braku tego nagłówka. Nagłówek *responsum* lub *responsio* nie uwzględnia znaczenia decyzji, lecz tylko znaczenie wybranej przez Radę formy literackiej, odpowiedzi na wątpliwości. Przy tym ani w *Recognito Iuris Canonici* ani w *Pastor bonus* nie zostało ustalone, że Rada może odpowiadać tylko na istniejące wątpliwości, może ona także przeprowadzać z własnej inicjatywy autentyczne interpretacje, co odebrałoby decyzjom charakter odpowiedzi. Sam pytający nie zostaje wymieniony z nazwy. Chodzi o podkreślenie powszechnego obowiązywania decyzji i tym samym o ich charakter ustawowy. Z tej samej przyczyny brak adresu lub powitania. Inne władze Kurii używają dla podobnych zobowiązujących ustawodawczych zarządzeń nazw *declaratio*, *decretum*, *normae* itp., ale także *responsum*⁶⁵.

Forma literacka odpowiedzi dałaby się pogodzić z podaniem przynajmniej krótko streszczonego uzasadnienia decyzji. Do takiego uzasadnienia Rada nie jest wprawdzie prawnie zobowiązana, ale mogłoby ono uczynić interpretację bardziej przejrzystą i tym samym spowodować jej przeforsowanie i przestrzeganie i w końcu – jak żąda tego papież w *Recognito Iuris Canonici* – pomóc wyjaśnić

⁶⁴ Por. L. Adamowicz, *Lex-natura-Ecclesia. Międzyreligijne, międzywyznaniowe i międzyobrzędkowe normy prawa kodeksowego Kościoła katolickiego*, Lublin 2004, s. 160-164.

⁶⁵ Por. A. Kaczor, *Papieska Rada do Spraw Interpretacji Tekstów Prawnych*, w: *Plenitudo legis dilectio. Księga pamiątkowa dedykowana prof. dr. hab. Bronisławowi W. Zubertowi OFM z okazji 65. rocznicy urodzin*, red. A. Dębiński, E. Szczot, Lublin 2000, s. 403-420.

prawdziwy sens ustaw. Jeden z byłych przewodniczących Rady, kard. R.J. Castillo Lara († 2007), podał dwa kontrargumenty:

- uzasadnienie służy „doktrynalnemu ubogaceniu” [i]
- odpowiedź nie jawi się przez to „jako samowolna decyzja”.

Wypowiada się przeciwko uzasadnieniu przez Radę, bo obawia się, że odpowiedź mogłaby „jawić się, jako zobowiązująca w takim stopniu, w jakim są przekonujące argumenty”⁶⁶.

4.1. Forma językowa interpretacji

Lingwistyka rozróżnia trzy typy pytań: o rozstrzygnięcie, wybór lub uzupełnienie. Pytanie o rozstrzygnięcie wymaga odpowiedzi „tak” lub „nie”. Pytanie o wybór składa się z przynajmniej dwóch pytań o rozstrzygnięcie. Wreszcie pytanie o uzupełnienie domaga się odpowiedniego uzupełnienia.

Autentyczna interpretacja powstaje jako odpowiedź na pytania o wybór. Wskazuje na to już zaimbek pytający *utrum* (dosłownie: co z tych dwóch). Drugą przeciwstawną, a więc alternatywną część pytania rozpoczyna często *an*, rzadko *aut*, *et* lub następne pytanie rozpoczynające się od *utrum*. Czasem następuje jednak skrócone pytanie o wybór, które rozpoczyna się od *utrum*, choć brakuje drugiej, alternatywnej części. Z jednej strony pytania o wybór umożliwiają elegancki, lapidarny, konkretny styl odpowiedzi, z drugiej zaś materialna zawartość odpowiedzi musi zostać włączona w konstrukcję pytania o wybór, co może doprowadzić do powstania przeładowanych, drobiazgowych sformułowań.

Rzuca się w oczy specyficzny styl kancelaryjny. Może być zrozumiałe w komunikacji pomiędzy trybunałami Stolicy Apostolskiej lub sądami i kościelnymi urzędami administracyjnymi. Nie pasuje on do tekstu ustawy, który skierowany jest do większej liczby adresatów (por. kan. 11 KPK/83; kan. 1490 KKKW). Adresatami tychże interpretacji autentycznych są także ci, którzy nie mają wykształcenia kanonicznego⁶⁷.

⁶⁶ Castillo Lara, *Die authentische Auslegung des kanonischen Rechtes*, s. 209-228.

⁶⁷ Por. J. Herranz Casado, *El Pontificio Consejo para la interpretación de los textos legislativos*, „*Ius canonicum*” 30 (1990), s. 115-132. Interpretacje autentyczne omawiają także: L.G. Wrenn, *Authentic Interpretations on the 1983*

4.2. Promulgacja interpretacji

Autentyczna interpretacja następująca w formie ustawy ma tę samą moc, co ustawa, którą interpretuje i musi być tak jak ona promulgowana (kan. 16 § 2 KPK/83). Dlatego fakt promulgacji jest najważniejszą wskazówką istnienia *interpretatio per modum legis*. Promulgacja powinna nastąpić w „Acta Apostolicae Sedis”, jeśli w poszczególnych przypadkach nie został przewidziany inny sposób promulgacji (kan. 8 § 1 KPK/83; kan. 1489 § 1 KKKW). Data promulgacji jest istotna szczególnie dla tych decyzji, które wyjaśniają więcej niż tylko klarowne same w sobie sformułowania ustawy, ponieważ oblicza się na jej podstawie czas *vacatio legis*.

Decyzję, czy interpretacja ma zostać promulgowana, podejmuje papież, jednak nie chodzi tu o formalną aprobatę, lecz o autoryzację promulgacji. W porównaniu do kan. 17 § 2 KPK/17, który nie przewidywał wyjaśniania wyraźnych sformułowań ustawy, należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z kan. 16 § 2 KPK/83, wszystkie rodzaje autentycznej interpretacji muszą być promulgowane. Wszystkie autentyczne interpretacje są udostępniane oficjalnie w AAS, „Communicationes” lub „L'Osservatore Romano”.

4.3. Polecenie publikacji interpretacji

W motu proprio *Recognito Iuris Canonici* przewidziane zostało potwierdzenie autentycznej interpretacji przez papieża, a więc aktywne działanie, które zakłada powiadomienie o treści decyzji, jednak poza nią nie wychodzi. Działanie to wyraża się w papieskim poleceniu publikacji, którego data umieszczona jest zawsze na końcu decyzji. Potrzeba promulgacji autentycznej interpretacji jest nakazana w kan. 16 § 2 KPK/83 i inne polecenie promulgacji byłoby zbędne. Papież nie nakazuje promulgacji, lecz publikację odpowiedzi. *Publicare* nie może być mylone z *promulgare*. Poza tym polecenie promulgacji byłoby sformułowane inaczej.

4.4. Datowanie interpretacji

Jak można powyżej zauważyć, opublikowane dotychczas autentyczne interpretacje określone są trzema datami:

- a) zebrania się wszystkich członków Rady;
- b) powiadomienia papieża i wydania przez niego polecenia publikacji;
- c) numeru AAS, pod którym nastąpiła promulgacja.

Która z tych dat jest datą autentycznej interpretacji? Data AAS zostaje wykluczona, ponieważ oznaczane są nią tylko dokumenty Stolicy Apostolskiej, które nie są datowane. Z obu pozostałych dat w literaturze naukowej znajduje zastosowanie zarówno data papieskiego polecenia publikacji, jak i zebrania się wszystkich członków Rady. Ponieważ papieskie potwierdzenie jest dla decyzji konstytucyjnej – chociaż nie chodzi o dopuszczenie – dopiero po jego udzieleniu można mówić o autentycznej interpretacji; tym samym preferowana jest właśnie ta data⁶⁸.

Jeśli zestawimy ze sobą trzy wymienione grupy dat, powstanie prezentowana poniżej tabela, w której znajduje się kilka niespodzianek (zachowana chronologia dotyczy polecenia publikacji wydanego przez Ojca Świętego):

Numer bieżący	Posiedzenie Rady	Polecenie publikacji wydane przez papieża	Promulgacja w AAS
1-3	26.06.1984	11.07.1984	07.08.1984
4-6	14.05.1985	05.07.1985	01.08.1985
7	28.02.1986	17.05.1986	04.12.1986
8-9	21.03.1986	17.05.1986	04.12.1986
10-11	29.04.1986	17.05.1986	04.12.1986
12	25.11.1986	23.04.1987	06.08.1987
13	20.02.1987	23.04.1987	06.08.1987

⁶⁸ Por. J. Herranz Casado, *La interpretación auténtica: el Consejo Pontificio para la Interpretación de los Textos Legislativos*, „Ius canonicum” 35 (1995), s. 501-527.

14-15	29.04.1987	20.06.1987	03.09.1987
16	26.05.1987	20.06.1987	03.09.1987
17	29.04.1987	20.06.1987	12.12.1988
18-19	19.01.1988	23.05.1988	12.12.1988
20	19.01.1988	23.05.1988	15.03.1989
21	20.02.1987	01.06.1988	23.09.1988
22-23	24.01.1989	20.05.1989	10.08.1989
24	08.05.1990	28.06.1990	01.08.1990
25	02.07.1991	10.10.1991	03.12.1991
26	30.06.1992	11.07.1992	10.12.1994
27	16.06.1998	07.07.1998	13.12.1998
28	04.06.1999	03.07.1999	03.12.1999

Najpierw należy stwierdzić, że Rada opracowuje na posiedzeniu wiele decyzji (np. nr [1] – [3], [14] – [17]), a jej decyzje nie zawsze są od razu przedkładane papieżowi, lecz ewentualnie czekają, aż zbierze się ich więcej, z czego mogą wynikać przesunięcia terminu polecenia publikacji wynoszące od dwóch do pięciu miesięcy (nr [7] – [11], [12] – [13]). Okres ten jest w najkorzystniejszych przypadkach krótszy tylko o kilka tygodni (np. nr [1] – [3]). Dla nr. [21], co do którego Rada podjęła decyzję razem z nr. [13] w dniu 20.02.1987, polecenie publikacji wydane zostało dopiero ponad 15 miesięcy później (dnia 1.06.1988), mimo że papież w tym samym czasie trzykrotnie wydawał takie polecenia (23.04.1987, 20.06.1987, 23.05.1988); osobliwy jest też fakt, że w tekście końcowym do nr. [21] wymieniono tylko polecenie publikacji, a nie (jak to jest w zwyczaju) audiencję dla przewodniczącego Rady.

4.5. Podpisy pod interpretacją

Wszystkie autentyczne interpretacje opatrzone są dwoma podpisami, przewodniczącego (*Praeses*) – w jednym miejscu zastępcy przewodniczącego – oraz sekretarza Rady; raz dołączono informację „L.S.” (*Locum Sigilli*).

Podpis jest istotną cechą ustaw wydawanych w formie pisemnej, a więc także autentycznych interpretacji. Wystarczy sam podpis przewodniczącego. Podpis sekretarza należy do zwykłego stylu

kancelaryjnego i wcześniej był wymagany do potwierdzenia prawomocności decyzji władz kurii.

Rosalio J. Castillo Lara przed swoją nominacją kardynalską w dniu 25 maja 1985 r. był zastępcą przewodniczącego Rady; wobec tego pierwsza seria autentycznych interpretacji nosi jego podpis jako zastępcy i nazwę siedziby arcybiskupa tytularnego. Później był kardynałem i piastował stanowisko przewodniczącego. Jego następcą, Vincentius Fagiolo († 2000), piastował urząd przewodniczącego Rady bez godności kardynalskiej i mógł składać swój podpis.

Przegląd autentycznych interpretacji Rady nie jest łatwy, ponieważ nie istnieje żaden oficjalny ich zbiór, tylko zbiory prywatne⁶⁹. Wydaje się, że byłoby lepiej, gdyby adresaci ustaw nie musieli wyszukiwać mozolnie każdej autentycznej interpretacji, lecz gdyby tekst ustawy był odpowiednio uzupełniony. Już Benedykt XV przydzielił Radzie, obok autentycznych interpretacji KPK/17, zadanie włączenia do niego nowych postanowień, co jednak nie zostało zrealizowane w praktyce.

Podczas gdy uzupełnienie KPK/17 było przewidziane przynajmniej teoretycznie, brak jest odpowiednich prawnych odniesień zarówno w *Recognito Iuris Canonici*, jak też w *Pastor bonus*. Autentyczne interpretacje żyją własnym życiem, jako *leges extravagantes* i są przyczyną – jak to pokazuje doświadczenie kościelnej historii prawa – nowej kodyfikacji⁷⁰.

⁶⁹ Każdorazowe wydanie KPK/83 w języku niemieckim zawiera w aneksie spis interpretacji autentycznych Rady. W Polsce ukazał się komentarz do KPK/83 pod red. Piotra Majera. W I części dodatków zawiera on spis interpretacji autentycznych, zob. *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz. Powszechne i partykularne ustawodawstwo Kościoła katolickiego. Podstawowe akty polskiego prawa wyznaniowego*, edycja polska na podstawie wydania hiszpańskiego, Kraków 2011, s. 1317-1329.

⁷⁰ J. Herranz Casado, *L'interpretazione autentica: il Pontificio Consiglio per l'Interpretazione dei Testi Legislativi*, w: *Il diritto della Chiesa. Interpretazione e prassi*, Studi Giuridici XLI, Città del Vaticano 1996, s. 65-82.

5. „DUCH SOBORU” JAKO MAKSYMA INTERPRETACYJ- NA KANONICZNEGO PORZĄDKU PRAWNEGO

Rozważania nad interpretacjami autentycznymi Papieskiej Rady Tekstów Prawnych skłaniają do stwierdzenia, że swoistą maksymą interpretacyjną obecnie jest tzw. duch Soboru. Krytycy chyba za bardzo upraszczają sobie sprawę twierdząc, że jest to „nieusprawiedliwione wykorzystanie Soboru dla subiektywnych odczuć i życzeń”. Ten sposób interpretacji ma swój początek w samym Soborze. Ta okoliczność staje się jeszcze bardziej wyraźna, gdy zastanowimy się nad świadomością przyjętą pastoralnym i często celowo antyprawniczym sposobem mówienia przez *Vaticanum II*. Pełne świadectwo tego dają *Acta Synodalia* Soboru. Nawet jeśli w Soborze chodziło o materie wymagające jednoznacznie prawnego unormowania, preferowano wspomniany styl mówienia.

Faktycznie niektóre wypowiedzi ustawodawcy kościelnego wskazują na tendencję przeczącą w odpowiedzi na to pytanie. Motu proprio Pawła VI *De Episcoporum muneribus* z 17 czerwca 1966 r. podkreśla wyraźnie, że ustalenia KPK/17 zachowują ważność, o ile Sobór nie zniósł całkowicie lub częściowo sprzecznych norm⁷¹.

Sam ustawodawca jedynie w sporadycznych przypadkach mówi, kiedy wyraźnie znosi jakieś regulacje prawne. W czasach posoborowych często są sytuacje, że istnieją formalnie obowiązujące prawa, które jednakże nie leżą na linii horyzontu ogólnego pojmowania współczesnego Kościoła. Na ten kierunek wskazuje także niedająca się przeoczyć abstynencja ustawodawcza Soboru⁷².

Pomocne w rozumieniu prawa jest zastanowienie się nad prawidłowo pojętym „duchem Soboru”; duchem, który ożywia, i którego właśnie dlatego kanoniczny porządek prawny nie musi się obawiać jako maksymy interpretacyjnej.

*

Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II wymaga perspektywy ludzkiego spojrzenia. To dzieło ludzkich umysłów i jako taki jest

⁷¹ AAS 58 (1966), s. 467-472, nr I.

⁷² Por. Schulz, *Der „Geist des Konzils“*, s. 449-450.

produktem dobrym i mądrym, ale czasem zawierającym niejasności i niedociągnięcia. Kodeks nie jest spisany raz na zawsze, jest dziełem tymczasowym, wymagającym ciągłego procesu zmian. W większości przypadków znowelizowany Kodeks prowadzi do porządku w Kościele. Był także szansą do odnowy i z tej szansy hierarchia Kościoła i wierni skorzystali. Ten Kodeks w rękach interpretatorów prawa kanonicznego stanowił i stanowi dar łaski dla ludzi Kościoła⁷³.

Pontifical Council for Legislative Texts and Authentic Interpretations

Summary

The Author analyses the competences of the Pontifical Council for Legislative Texts, especially the most important one – the authentic interpretation.

At the beginning the Author shows the historical background for the Council. The interpretation of canon law was not included in the legal system until the XX century. Pope Benedict XVI with motu proprio *Cum iuris canonici*, dated 15 September 1917, established the Pontifical Commission of Cardinals for Authentic Interpretation of the Code of Canon Law. Then, Pope John Paul II, with motu proprio *Recognito Iuris Canonici*, dated 2 January 1984, established the Pontifical Commission for Authentic Interpretation of the Code of Canon Law. Under the Apostolic constitution *Pastor bonus* (28 June 1988), John Paul II changed its name to the Pontifical Council for the Interpretation of the Legislative Texts.

The functions of the Pontifical Council for Legislative Texts are presented in the article. Its main competence is the interpretation of the laws of the Church (art. 154-155 *Pastor bonus*). Moreover, the Council is competent to grant the general decrees of the conferences of bishops the *recognitio* (art. 157 *Pastor bonus*) and is at the service of the other Roman dicasteries (art. 156 *Pastor bonus*).

The Author shows the methods of work of the Pontifical Council and cites examples of the authentic interpretations of the Council (Commission). At the end of the article it is concluded that the interpretation's maxim of the canonical legal system is the "Spirit of the *Vaticanum II*".

Translated by Agnieszka Romanko

⁷³ Por. tamże, s. 457-460.

Słowa kluczowe: Kuria Rzymska, kompetencje, legislacja, wykładnia prawa, *recognitio*

Key words: Roman Curia, competences, legislation, interpretations of the law, *recognitio*